

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOZOFSKI FAKULTET

VIJEĆU

Odlukom Vijeća Filozofskog fakulteta, br. 01-1173, od 19.09.2017. godine, imenovana je Komisija za ocjenu magistarskog rada, pod naslovom *Socijalno-psihološke determinante stava prema posljedicama agresivnog ponašanja među učenicima III ciklusa osnovne škole*, kandidatkinje **Sladane Kovačević**.

U skladu sa članom 29, stav 1 Pravila studiranja na postdiplomskim studijama, Komisija podnosi sledeći

IZVJEŠTAJ

O MAGISTARSKOM RADU

KRATKI PRIKAZ RADA

Magistarski rad kandidatkinje Sladane Kovačević, *Socijalno-psihološke determinante stava prema posljedicama agresivnog ponašanja među učenicima III ciklusa osnovne škole*, napisan je na 122 strane, u *Times New Roman* fontu, prored 1,5. Nakon uvodnih razmatranja, teorijski dio rada struktuiran je u 5 tematskih cjelina: Adolescencija i socijalizacija, Vaspitni stilovi roditeljstva i osobine ličnosti, Agresivnost, Stavovi i Pregled ranijih istraživanja.

U okviru druge strukturne cjeline, koja se odnosi na metodologiju istraživanja fokusiranoj tematskoj problematici, detaljno je operacionalizovan metodološki koncept, a potom predstavljeni rezultati istraživanja.

Nakon objedinjavanja teorijskog i metodološkog dijela rada, kandidatkinja je opsežno analizirala empirijsku evidenciju u okviru četvrtog poglavlja, pod nazivom, Zaključna razmatranja i pedagoške implikacije. Kandidatkinja S.Kovačević je svoju teorijsku elaboraciju fokusirane problematike, utemeljila u brojnim relevantnim izvorima i publikacijama (ukupno 71 jedinica) i primjereno odabranim i prikazanim elektronskim izvorima. Na kraju su prilozi, odn.instrumenti, funkcionalno operacionalizovani i primijenjeni u ovom istraživanju.

U uvodnom dijelu rada kandidatkinja navodi da je oduvijek agresivno ponašanje djece privlačilo pažnju odraslih koji su uključeni u vaspitno obrazovni proces. Dešava se da djeca ispoljavaju agresivnost prema drugu/drugarici koji su slabiji od njih, vrijeđaju nastavnika, bježe iz škole, udaraju druge, napadaju i slično. Razloge za takvo ponašanje tražimo u načinu življenja, porodici, društvu, osobinama ličnosti. Svaki čovjek posjeduje određeni skup osobina i karakteristika ličnosti koje su za njega jedinstvene, i te njegove osobine su po pravilu duže vrijeme stabilne. Tokom formiranja ličnosti, mora se voditi računa koji sve faktori utiču i kako može ponašanje odraslih da ima loš uticaj na dijete. Roditelji teže da svoju djecu nauče osnovnim normama i pravilima kako bi shvatili šta je društveno poželjno ponašanje a šta ne. Međutim i pored toga dešava se da baš porodica na neki način doprinosi da dijete bude sklono agresivnom ponašanju, jer nije zadovoljno porodičnom atmosferom. Po Erihu Fromu (1973) na ponašanje čovjeka utiče najviše društvo u kojem živi. Smatrao je da su uzroci agresivnosti sa jedne strane u čovjekovim fiziološkim potrebama a sa druge strane u čovjekovim specifičnim strastima koje proizilaze iz karaktera. U uvodnom djelu rada S.Kovačević takođe navodi kako mnogi faktori utiču na razvoj u periodu adolescencije, da svaki period života ima svoje pozitivne odlike koje predstavljaju zrelost za taj period života. U periodu odrastanja dječija znanja i iskustva su ograničena i često se zasnivaju na malom i nedovoljnom broju podataka. U većini slučajeva oni i prihvataju stavove svog okruženja, pri čemu se sama po sebi nameće konstatacija da ukoliko porodica i vršnjaci imaju većinom stav da vršnjačka agresija ima neznatan uticaj na razvoj ličnosti to postaje i lični stav djeteta. Ovdje je S.Kovačević istakla da je stavove moguće mijenjati pod uticajem drugih, takođe moguće je da i unutar porodice kao i drugih socijalnih

okruženja, čiji član dijete postaje tokom svog odrastanja, dođe do formiranja nezavisnih stavovskih orijentacija. U cilju pojašnjenja i razumijevanja stavova mladih prema posljedicama agresivnog ponašanja neophodno je imati u vidu da su faktori koji utiču na formiranje pomenutog stava brojni.

Cilj ovog istraživanja je bio, kako kandidatkinja ističe, da se ustanovi sprovedenim istraživanjem na terenu uz primjenu odgovarajućih instrumenata kao i pregledom i teorijskom analizom sadržaja dostupne literature dođe do relevantnih informacija, u kojoj mjeri određeno socijalno psihološki faktori determinišu stav prema posljedicama agresivnog ponašanja među učenicima trećeg ciklusa osnovne škole. Takođe, istraživanje je bilo usmjereno na prikupljanje sljedećih informacija: Kakav stav adolescenti danas zauzimaju prema negativnim efektima agresivnog ponašanja među vršnjacima, da li su današnje mlade generacije postale neosjetljivije na uočavanje vršnjačke agresije prihvatajući je kao društveno (ne)poželjan oblik ponašanja, da li socijalno-statusna obilježja određuju stav prema negativnim efektima vršnjačke agresije, da li je empatija značajni izvor stava prema negativnim efektima agresivnog ponašanja među vršnjacima.

U prvom poglavlju teorijskog okvira rada, kandidatkinja S. Kovačević, detaljno se bavi sagledavanjem i predstavljanjem *Adolescencije i socijalizacije*: Adolescencija i njene karakteristike, Teorije o adolescenciji, Socijalizacija, Oblici socijalnog učenja, Uloge u socijalizaciji, Efekti socijalnih faktora, Socijalizacija u porodici, Uloga vršnjaka.

U drugom poglavlju teorijskog konceptualnog okvira, *Vaspitni stilovi i osobine ličnosti*, kandidatknija se bavi, uz pozivanje na relevantne izvore: Vaspitnim stilovima roditeljstva, Autoritarnim stilovima i Empatijom.

Treće poglavlje, pod nazivom *Agresivnost*, implicira 6 užih tematskih cjelina. S.Kovačević, u ovom poglavlju detaljno obrazlaže suštinu koncepta agresivnosti, ukazuje na značaj socijalnih vještina u dječjem procesu usvajanja društvenih pravila i adaptacije na institucionalni i društveno-životni kontekst.

U četvrtom poglavlju teorijskog konceptualnog okvira, *Stavovi*, kandidatknija se bavi: Definisanjem stavova, Funkciom stavova, Formiranjem i mijenjanjem stavova, Vrstama stavova i Socijalnom percepcijom.

U drugom dijelu rada, kandidatkinja Kovačević razvija metodološki koncept rada kroz cjelishodno projektovani cilj i zadatke, a potom i logično, detaljno operacionalizovane hipoteze. Funkcionalno namjenski razrađeni korpus istraživačkih instrumenata temelji se na precizno i cjelishodno organizovanim metodološkim pretpostavkama, a primijenjen je na reprezentativnom uzorku, koga čine 402 učenika. Ispitanici su bili učenici iz trećeg ciklusa osnovnih škola, učestvovalo je 136 iz sedmog razreda, 128 iz osmog razreda i 138 iz devetog razreda

U istraživanju su kombinovane kvalitativno-kvantitativne metode. Od istraživačkih tehnika korišćene su: anketiranje, skaliranje i testiranje, a od istraživačkih instrumenata anketni upitnik za utvrđivanje socio-statusnih obilježja, skala za empatiju, skala za ispitivanje percepcije učenika o pojavi agresivnog ponašanja među vršnjacima u njihovoj školi, skala za ispitivanje opšteg stava o negativnim efektima agresivnog ponašanja i skala za ispitivanje roditeljskog vaspitnog stila.

Istraživački zaključak utemeljen u obimnoj, slojevitoj empirijskoj evidenciji, prikupljenoj nakon primjene istraživačkih instrumenata u praksi uzorkom fokusiranih školskih ustanova, pokazuje da većina učenika ima stav da agresivno ponašanje među vršnjacima ima štetan uticaj na kompletan razvoj, tako što doprinosi na loš uticaj po razvoj, druženje odnosno na cjelokupan život. Dobijeni podatci pokazuju da ipak nemaju svi takav stav, bar ne u većini. Hipoteza da će učenici sa boljim školskim uspjehom imati stav o izuzetnoj štetnosti posljedica vršnjačke agresije takođe nije potvrđena. Znanja koja su stekla tokom učenja nijesu dovela do toga da shvate koliko je loša agresivnost po pojedinca. Ovo istraživanje je pokazalo da ispitanici kod kojih je razvijena empatija imaju izraženiji stav o negativnim efektima vršnjačke agresije, što se i pokazalo u istraživanju statistički značajnim. Što znači da kod djece kod kojih je razvijen osjećaj za drugog, saosjećanje, razumjeće i da agresivnost je loša i po sebe i po druge i treba je suzbiti.

Kandidatkinja je u ovom istraživanju dobila podatke koji pokazuju da je bitan uticaj percepcije djece i empatija kao jedna od značajnih osobina ličnosti. Iz priloženih rezultata jasno je da se očekivanja nijesu u potpunosti pokazala značajnim i tačnim. Rezultati pokazuju da djeca ne opažaju u većoj mjeri negativne efekte agresivnog ponašanja i nijesu svjesni koliko je ovaj vid ponašanja štetan. Odrastajući stekli su vjerovanje da je normalno ovo ponašanje. Čak sami rezultati su kontradiktorni u odnosu na hipoteze, kao i rezultate prethodnih istraživanja. Uočena kontradiktornost kandidatkinju S.Kovačević navodi na zaključak da se agresivno ponašanje u

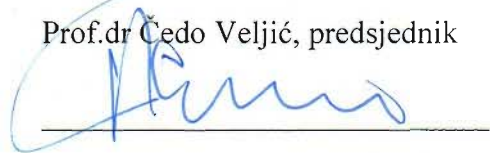
sve većoj mjeri prihvata kao „normalno“, što za posljedicu ima razvijanje tolerancije prema ovakvim vidovima ponašanja. Bez obzira što je istraživanje dalo većinu podataka koja nijesu bili statistički značajni, realizacija samog istraživanja doprinosi boljem razumijevanju ovako složenog problema.

ZAVRŠNA OCJENA RADA

Imajući u vidu navedenu argumentaciju koja svjedoči o kvalitetu, relevantnosti, svrsishodnosti, inovativnosti magistarskog rada kandidatknije Slađane Kovačević, na temu koja je izuzetno aktuelna i značajna, Komisija je pozitivno ocjenila rad, te predlaže Vijeću Filozofskog fakulteta da usvoji Izvještaj i odobri javnu odbranu magistarske teze, pod nazivom: SOCIJALNO-PSIHOLOŠKE DETERMINANTE STAVA PREMA POSLJEDICAMA AGRESIVNOG PONAŠANJA MEĐU UČENICIMA TREĆEG CIKLUSA OSNOVNE ŠKOLE

KOMISIJA:

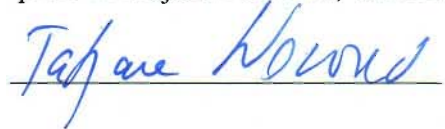
Prof.dr Čedo Veljić, predsjednik

doc.dr Nada Šakotić, mentorka

prof. dr Tatjana Novović, članica

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET
NIKŠIĆ

PRIMLJENO: 31.05.2018.			
ORG. JES.	BROJ	PRILOG	VRJEDNOST
01	650		